יוזמות אברהם
مبادرات ابراهيم
ABRAHAM INITIATIVES

מניעת הסלמה על רקע סמיכות חגים ומועדים בתקופה מתוחה

אפריל-מאי 2022

منع التصعيد على خلفية تزامن الأعياد في فترة التوتر

نيسان - أيار 2022

אנו נמצאים כעת בתקופה מתוחה, תקופה שבה יש חשש מהסלמה ביחסים בין האזרחים היהודים והערבים-פלסטינים בישראל. תקופות של מתח המלוות בחשש ובפחד הינן תקופות מבחן עבור החברה הישראלית אשר בהן נמדדת היכולת של החברה לתפקד ולהמשיך לקיים חיי שגרה. ככלל, החברה הישראלית למודת משברים, מצבי חירום ותקופות של מתיחות ועל כן גם בעלת ניסיון בהתמודדות עם אתגרים כאלה. גם עתה אנו נדרשים לכך מתוך הבנה שלעיתות משבר יש השפעה מעצבת ארוכת טווח על היחסים בין האוכלוסיות.

בחודשים הקרובים, באפריל ובמאי 2022, הן החברה הערבית-פלסטינית והן החברה היהודית יחגגו חגים ויציינו מועדים חשובים עבורן. בחודשיים הללו יחולו חודש רמדאן וחג אל-פיטר המוסלמי, חג הפסח היהודי, חג הפסחא הנוצרי, חג נבי שועייב הדרוזי וכן ימי זיכרון וימים לאומיים עימם נמנים יום השואה, יום הזיכרון, יום ירושלים, יום העצמאות ויום הנכבה.
מטבע הדברים, כל קבוצה תרצה לקיים את ימי הציון שלה על פי המסורת, ולפעמים החפיפה בין מועדים בעלי משמעות לאוכלוסיות שונות עלולה לעורר רגישות ומתיחות מיוחדת.

בנוסף, מסגד אלאקצא בירושלים הופך למוקד עליה לרגל בחודש רמדאן למוסלמים רבים מכל הארץ, ותפילה מיוחדת ("אלתראוויח") מתקיימת מדי יום בכל המסגדים, כולל מסגדי הערים המעורבות. בדומה למוסלמים, גם נוצרים ויהודים מבקרים בירושלים בתקופה זו ועולים אליה לרגל בחג הפסח ובפסחא, ובתקופה של מתיחות - המפגש בין הקבוצות עלול להיות טעון. כמו כן, הרגישות הדתית בתקופה זו מתגברת בשל הרצון של כל קבוצה לקיים את החגים ואת ימי הציון בלא הפרעה ועל פי הנוהגים והמסורות המקובלות באותה חברה. רגישות זו עלולה להתבטא בהיעדר סובלנות למנהגים אחרים במרחב הציבורי.

מאחר שלכולנו אינטרס לשמור על שגרת החיים בארץ כולה, ובערים ובאיזורים המעורבים בפרט (ובתוך כך במקומות עבודה, בקמפוסים ובכלל במרחב הציבורי המשותף) — סוגיה זו מחייבת חשיבה ופעולה פרואקטיבית שתקטין השפעה שלילית אפשרית.

החפיפה בין חלק מהמועדים השנה ידועה מראש: כך, חג אל-פיטר יצטלב עם יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ולחללי פעולות האיבה, משעות הערב של ה-3.5.2022 ועד שעות הערב של ה-4.5.2022. בעוד חג אל-פיטר, שחל בסוף חודש רמדאן ואורך 3 ימים, מאופיין בחגיגיות ובשמחה ובמסגרתו נערכות סעודות משותפות עם קרובי משפחה וחברים, הרי שיום הזיכרון לחללי מערכות

יוזמות אברהם
مبادرات ابراهيم
ABRAHAM INITIATIVES

ישראל ולחללי פעולות האיבה הינו יום זיכרון לאומי אשר מצוין בטקסים ציבוריים ובהשתתפות באזכרות בבתי העלמין לזכר חברים וקרובים שאיבדו את חייהם, והוא מאופיין בעצב ובאיפוק. הצמידות בין יום זיכרון על רקע לאומי, לבין חג דתי שמח, וההתנהגויות המנוגדות שנובעות מכל אחד מהמועדים — עלולות להוביל להתנגשות במרחבים המשותפים של האוכלוסיות.

בנוסף, בנסיבות של גל האלימות האחרון וההכללה שנעשית בתקשורת, בפוליטיקה וברשתות החברתיות ביחס לאזרחים הערבים-הפלסטינים, העובדה שבחג אל-פיטר משפחות ערביות רבות יוצאות לחיק הטבע והנוכחות של החברה הערבית במרחב הציבורי המשותף גדלה - עלולה לעורר תחושות של חשש במציאות של היעדר שיח והיכרות.

אמנם, מדובר באתגר שאין לזלזל בו, אך בהחלט יש מה לעשות. נקודת המוצא בהתמודדות עם המצב היא ההבנה וההכרה כי שתי האוכלוסיות מחזיקות בנרטיבים שונים ובמסורות שונות המשפיעים הן על החוויה האישית והן על הפרשנות שניתנת למציאות. הכרה בנרטיבים השונים, גם בלא הזדהות עימם, היא תנאי חשוב ליצירת מרחב שמכבד את הרגשות של כלל האזרחים, יהודים וערבים. ומרחב כזה, בתורו, הכרחי כדי שהימים הללו יעברו ברגיעה ובשלום.

בתקופות של מתח בין הקבוצות, כמו זו שבפתחה אנו מצויים, יש צורך שבעלי תפקידים מובילים בערים, מוסדות וארגונים, ידברו בזכות הלגיטימציה של כל קבוצה לבטא את זהותה ומנהגיה, תוך מתן מקום וכבוד לבני הקבוצה האחרת. עליהם ליצור מרחב בטוח עבור כלל הציבור בישראל על קהילותיו השונות. ראשי.ות ערים, נבחרי.ות ציבור, אנשי דת, מנהלי.ות בתי ספר, מנהלי.ות מחלקות ברשויות המקומיות, מנהלי.ות מתנ"סים, ראשי אוניברסיטאות ומכללות, מנהלי.ות ארגונים עסקיים וארגוני חברה אזרחית ועוד - יכולים וצריכים לשדר מסרים של אמון וביטחון המגבירים את תחושת השייכות, ההוגנות, הסולידריות והאמפתיה.

אמירות חיוביות ומקרבות של אנשי ציבור ערבים ויהודים בכלי התקשורת, מתן מקום לסמלי כל הדתות במקומות ציבוריים ברשויות מקומיות מעורבות, קריאה לסולידריות ברשתות החברתיות, הפצת סרטונים הנושאים מסר של שותפות של אנשי מקצוע (למשל בתחומי החינוך ומערכת הבריאות), עידוד מפגשי שיח, היערכות של עיריות להגברת הביטחון לכלל התושבים באופן רגיש, ועוד כהנה וכהנה פעולות - כל אלה יספקו לכל קבוצה את המקום לבטא את אמונותיה ולציין את המועדים כפי שהיא רואה לנכון, ובכך יקלו על תחושות הפחד ואי הוודאות, ויסייעו ליציאה מהירה מהמשבר, ואף למניעה שלו. **הניסיון מלמד שפעולות פרואקטיביות של מנהיגים משפיעות על המציאות לטובה ואף מונעות הסלמה, והתקופה הנוכחית מחייבת אותנו לעשות כל שביכולתנו על מנת ליישם הבנה זו.**

יוזמות אברהם
مبادرات ابراهيم
ABRAHAM INITIATIVES

منع التصعيد على خلفية تزامن الأعياد في فترة التوتر

نيسان - أيار 2022

نحن الآن في فترة توتر يسود فيها الخوف من تصعيد في العلاقات بين اليهود والعرب الفلسطينيين في إسرائيل. فترات التوتر المصحوبة بالقلق والتخوف هي فترات اختبار للمجتمع الإسرائيلي. بشكل عام، تقاس قدرة المجتمع على العمل والاستمرار في عيش حياة روتينية رغم الخوف في مثل هذه الفترات. والآن أيضاً نحن مطالبون بالقيام بذلك مع التذويت أنه في أوقات الأزمات يكون هناك تأثير طويل الأجل على العلاقات بين المجتمعات.

خلال الأشهر المقبلة، في شهر نيسان وأيار 2022، سيحتفل كل من المجتمع العربي الفلسطيني والمجتمع اليهودي بالأعياد والأيام المهمة لهم. كما سيحّل شهر رمضان وعيد الفطر وعيد الفصح اليهودي وعيد الفصح المسيحي وعيد النبي شعيب للدروز خلال هذه الفترة، بالإضافة إلى أيام الذكرى والأعياد القومية بما في ذلك يوم ذكرى المحرقة ويوم الذكرى، ويوم القدس ويوم الاستقلال ويوم النكبة.

بطبيعة الحال، سترغب كل مجموعة بالاحتفال بأيامها وفقًا لتقاليدها، وفي بعض الأحيان قد يؤدي التداخل بين التواريخ المهمة للمجموعات المختلفة إلى إثارة حساسية وتوتر خاصين.

بالإضافة إلى ذلك، وخلال شهر رمضان المبارك يأم المسجد الأقصى في القدس جماهير غفيره من المصلين من جميع أنحاء البلاد، وتقام صلاة "التراويح" الخاصة يوميًا في جميع المساجد، بما في ذلك مساجد المدن المختلطة. كما ويزور المسيحيون واليهود القدس أيضًا خلال هذه الفترة ويقومون بالحج إليها في عيد البيسح (الفصح اليهودي) وعيد الفصح المسيحي، وقد يكون اللقاء بين المجموعات متوتراً، حيث تزداد الحساسية الدينية خلال هذه الفترة بسبب رغبة كل جماعة في الاحتفال بأعيادها وأيامها دون ازعاج. قد تتجلى هذه الحساسية في عدم التسامح مع العادات والتقاليد الأخرى في الحيّز العام.

نظرًا لأننا جميعًا مهتمون بالحفاظ على روتين الحياة في جميع أنحاء البلاد، وفي المدن والمناطق المختلطة على وجه الخصوص (بما في ذلك أماكن العمل والحرم الجامعي وبشكل عام في الأماكن العامة المشتركة) - يتطلب هذا الامر تفكيرًا وعملًا استباقيًا من شأنه أن يقلل من التأثير السلبي.

التداخل بين بعض الأعياد هذا العام معروف سلفًا: حيث أن عيد الفطر سيتزامن مع يوم الذكرى لضحايا "معارك إسرائيل والأعمال العدائية"، منذ ساعات مساء يوم 3.5.2022 وحتى مساء يوم 4.5.2022. لذلك من المتوقع أن تكون هناك حساسية خاصة في اليوم الأخير من عيد الفطر، والذي يصادف يوم ذكرى ضحايا الجيش الإسرائيلي، في 4.5.2022. عيد الفطر الذي يستمر 3 أيام، يتسم بالاحتفال والبهجة وكذلك تقام الوجبات مع الأقارب والأصدقاء. وبخلافه، يعتبر يوم الذكرى يوم حداد وطني تقام فيه مراسيم عامة، والمشاركة في النصب التذكارية في المقابر تخليدًا لذكرى الأصدقاء والأقارب الذين فقدوا أرواحهم، ويتسم بالحزن وضبط النفس. إن التزامن بين يوم الحداد على خلفية وطنية، وعيد ديني سعيد، يمكن أن يخلق صراعًا على المستوى العاطفي وعلى مستوى السلوك في الحيّز العام بين المجتمعين.

יוזמות אברהם
مبادرات ابراهيم
ABRAHAM INITIATIVES

في ظل موجة العنف الحالية والتعميم والشمولية في وسائل الإعلام والسياسة والشبكات الاجتماعية تجاه المواطنين العرب الفلسطينيين فإن حقيقة خروج العديد من العائلات العربية إلى الطبيعة في عيد الفطر، وازدياد حضور المواطنين العرب في الحيز العام، قد يثير بالتالي مشاعر الخوف بسبب انعدام الحوار والتعارف.

من المؤكد أن هذا تحد لا ينبغي الاستهانة به، ولكن هناك بالتأكيد شيء يجب القيام به. نقطة البداية في التعامل مع الموقف هي الفهم والاعتراف بأن الشعبين لهما روايات مختلفة وتقاليد مختلفة تؤثر أيضًا على التجربة الشخصية والتفسير المعطى للواقع.
يعتبر التعرف على الروايات المختلفة، حتى بدون التضامن معها، شرطًا مهمًا لخلق مساحة تحترم مشاعر جميع المواطنين، يهودًا وعربًا. وهذه المساحة بدورها ضرورية لتمرير هذه الأيام بسلام وهدوء.

في فترات توتر بين المجتمعات، مثل هذه الفترة اليوم، من الضروري أن يتحدث كبار المسؤولين في المدن والمؤسسات والمنظمات عن شرعية كل مجموعة للتعبير عن هويتها وعاداتها، مع إعطاء مساحة واحترام لأفراد المجتمع الآخر. يجب عليهم خلق مساحة آمنة لعامة الناس في إسرائيل ومجتمعاتها المختلفة. رؤساء البلديات والمسؤولون المنتخبون ورجال الدين ومدراء المدارس ورؤساء الأقسام المحلية ومسؤولو المراكز الجماهيرية ورؤساء الجامعات والكليات ومديرو نقابات العمال ومنظمات المجتمع المدني وغيرهم - يمكنهم وينبغي عليهم بث رسائل الثقة والأمن التي تزيد من الشعور من الانتماء والعدل والتضامن والتعاطف.

التصريحات الإيجابية المقربّة من الشخصيات العامة العربية واليهودية في وسائل الإعلام ، وإفساح المجال لرموز جميع الأديان في الأماكن العامة في السلطات المحلية المختلطة، والدعوة للتضامن على الشبكات الاجتماعية، ونشر أفلام فيديو تحمل رسالة شراكة بين التربويين وموظفي الجهاز الصحي، وتشجيع لقاءات الحوار، وجهوزية البلديات لزيادة الأمن لجميع السكان بحساسية، والمزيد من النشاطات، كل هذا سيسمح لكل مجموعة بالتعبير عن معتقداتها على النحو الذي تراه مناسبًا، وبالتالي تخفيف الشعور بالخوف وعدم اليقين، و المساعدة في الخروج من الأزمة بسرعة وحتى منعها. **تُظهر التجربة أن الإجراءات الاستباقية من قبل القادة لها تأثير إيجابي على الواقع وحتى أن بإمكانها أن تمنع التصعيد.**